

GIFTIG BONT

GIFSTOFFEN IN BONTKRAGEN VAN KINDERJASSEN

GIFTIG BONT

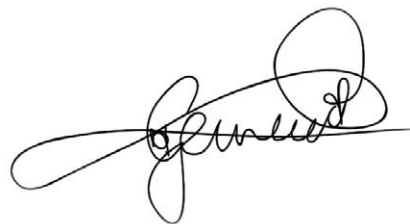
GIFSTOFFEN IN BONTKRAGEN VAN KINDERJASSEN

Een onderzoek van Kassa en Bont voor Dieren,
uitgevoerd door het Bremer Umweltinstitut.
- Januari 2016 -

Voorwoord Nicole van Gemert

Bont voor Dieren voert al jaren campagnes tegen de bontindustrie. We hebben veel successen geboekt, zoals een verbod op de bontproductie in Nederland vanaf 2024. Belangrijk in al onze campagnes is voorlichting: weet de consument die een jas met bontkraag koopt wel wat er aan de jas hangt? Los van het vreselijke dierenleed achter de bontindustrie, zijn er meer aspecten aan bont die het een onnodig en zelfs gevaarlijk product maken. Eerder al lieten wij de duurzaamheid van bont onderzoeken. De bontindustrie claimt dat bont een duurzaam product is, voornamelijk omdat het volgens hen lang meegaat, maar onderzoeksinstituut CE Delft bewees dat de productie van bont tot vijf maal schadelijker is voor het milieu dan elke andere vorm van textiel.

We hebben hard gestreden voor een labelplicht voor bont die de consument precies vertelt wat er aan de jas hangt. Welk dier is ervoor gedood en onder welke omstandigheden is het gefokt en gedood? Helaas heeft de Europese Unie met de textielrichtlijn enkel verplicht gesteld op textiel te vermelden dat het dierlijke producten bevat. Dat kan dus ook dons of leer zijn. Los van het feit dat we dat graag anders hadden gezien, lijkt de bontindustrie door de mazen van de wet te glippen als het gaat om voorlichting aan de consument. Het productieproces van bont brengt namelijk ook gevaren voor de volksgezondheid mee, met name als het gaat om kwetsbare kinderen. Ik hoop dat dit rapport leidt tot stappen van de regering. Meer nog hoop ik de consument te overtuigen geen bont te kopen. Het is al een onnodig luxeproduct waarvoor miljoenen dieren hun leven moeten slijten in kleine kooitjes, maar dit onderzoek toont samen met onderzoeken uit andere landen aan dat de gezondheid van de drager van bont niet te garanderen is.

Nicole van Gemert
Directeur Bont voor Dieren

Voorwoord Jacob de Boer

De gehalten aan ethoxylaten en formaldehyde die aangetroffen zijn in de bontkragen van kinderjassen zijn dermate hoog, tot aan grammen per kg, dat zorg omtrent effecten door blootstelling aan deze stoffen gerechtvaardigd is. Ethoxylaten kunnen, omdat de bontkraag bevestigd is aan de capuchon, direct door de huid worden opgenomen in het bloed van kinderen. Dan vinden ze in het lichaam hun weg naar het vet waar ze worden opgeslagen en na periodes van ca. 20 jaar alsnog een chronisch effect kunnen vertonen, zoals bijvoorbeeld verstoring van de hormoonhuishouding. Kinderen zijn al prenataal belast door blootstelling aan diverse chemische stoffen via de moeder en in een gevoelige ontwikkelingsfase waardoor effecten versterkt kunnen optreden. Formaldehyde heeft een meer acuut effect, met name irritatie van de slijmvliezen. Formaldehyde kan op korte of langere termijn ook leiden tot allergie. De gevonden resultaten maken het noodzakelijk om goed te kijken naar de normstelling voor deze producten of het eventueel verbieden ervan.

Prof. Dr. Jacob de Boer
Hoogleraar Milieuchemie en –Toxicologie,
Instituut voor Milieuvraagstukken, Vrije Universiteit.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
2. Internationale onderzoeken	11
3. Het onderzoek	12
4. Jassen	13
5. Formaldehyde	15
6. Nonylfenol ethoxylaten	17
7. Conclusies en aanbevelingen	19

I INLEIDING

Trend

Kleding afgezet met een bontkraag is al een aantal jaren een trend, jong en oud lopen ermee over straat. Toch staan veel mensen niet stil bij de herkomst van hun kraag. Is deze gemaakt van echt of nepbont, en als het echt bont is, van welk dier is het afkomstig?

Bont is de vacht van dieren die enkel en alleen voor hun vacht worden gefokt en gedood. Bont betreft niet alleen de huid van gefokte dieren, maar ook van wilde dieren die bijvoorbeeld worden gevangen en gedood door de jacht met onder andere wildklemmen.

In Nederland worden op dit moment zes miljoen nertsen per jaar gefokt en gedood voor hun vacht. Dit bont is voornamelijk bestemd voor de buitenlandse markt. Het grootste gedeelte van dit bont wordt geëxporteerd naar China en Rusland.

Het bont dat in Nederland op straat te zien is komt veelal van wasbeerhonden en coyotes. Wasbeerhonden worden voornamelijk gefokt in Aziatische landen zoals China, maar ook in Finland zijn fokkerijen te vinden. Wasbeerhonden worden uitsluitend gefokt voor hun vacht. De dieren groeien op in zeer kleine kooien, en als ze groot genoeg zijn, worden ze anaal geëlektrocuteerd. In China zijn meerdere gevallen bekend van wasbeerhonden die voor de bontindustrie levend gevild zijn. Coyotebont is afkomstig van wilde coyotes die voornamelijk in de Verenigde Staten en Canada gevangen worden met behulp van (in Europa inmiddels verboden) wildklemmen. De klemmen worden soms maar eens in de drie dagen gelegeerd. Een dier kan hier dus dagenlang in vast zitten met zijn poot, kaak of nek. Regelmatig knagen de gevangen dieren hun poot door om te ontsnappen.

Voor een bontkraag worden één of meerdere dieren gefokt of gevangen en vervolgens gedood. De vacht wordt van het dier gehaald, maar wat gebeurt er daarna voordat het als kraag aan een jas zit?

nerts

wasbeerhond

coyote

Van vacht naar bont

De bontindustrie beweert dat bont een duurzaam en milieuvriendelijk product is, maar niets is minder waar. Bij het verwerkingsproces waarbij van een dierenvacht een stuk bont gemaakt wordt, worden veel chemicaliën gebruikt. Om te voorkomen dat het bont wegtrot moet alles van de vacht dat biologisch afbreekbaar is verwijderd, vernietigd of geconserveerd worden. Hierbij wordt voornamelijk gebruikt gemaakt van chemicaliën, waaronder verschillende stoffen die schadelijk zijn voor het milieu en de gezondheid. Voorbeelden hiervan zijn zware metalen, polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) en organische oplosmiddelen. Ook worden er chemicaliën gebruikt bij het verven van de haren.

De afgelopen jaren zijn er binnen de Europese Unie al veel van die chemicaliën vervangen door minder schadelijke alternatieven. In opkomende economieën in met name Azië worden die schadelijke stoffen nog wel gebruikt bij de verwerking van bont. Veel van het bont dat in Nederland in de winkels ligt is bewerkt in dat soort landen. Bij aankoop daarvan bevat het bont nog restanten van de gebruikte chemicaliën. Deze stoffen werken irriterend en hormoonverstorend, kunnen eczeem veroorzaken en zelfs kankerverwekkend zijn.

Kinderen

Kinderen zijn veel gevoeliger voor schadelijke chemische stoffen dan volwassenen. In verhouding tot hun lichaamsgewicht eten ze drie tot vier keer meer voedsel, drinken ze zeven keer meer water en ademen ze twee keer meer lucht in. Chemische stoffen leiden tot risico's in hun ontwikkeling: ze zijn kleiner dan volwassenen en wanneer ze dezelfde dosis chemicaliën binnenkrijgen als volwassenen heeft dit een sterker effect op hun lichaam. Daarnaast zijn hun organen nog in ontwikkeling en deze kunnen de schadelijke stoffen minder goed verwerken. Het immuunsysteem van kinderen is minder goed ontwikkeld en hun huid is uiterst kwetsbaar voor schadelijke stoffen.

2 INTERNATIONALE ONDERZOEKEN

Schadelijke chemicaliën

Dierenbeschermingsorganisaties in andere landen hebben de afgelopen jaren onderzoeken uitgevoerd naar gifstoffen in bont. Keer op keer werd in deze onderzoeken aangetoond dat bont dat in de winkels ligt nog grote hoeveelheden schadelijke chemicaliën bevat die gebruikt werden bij het verwerkingsproces.

Denemarken

De Deense dierenbeschermingsorganisatie Anima liet in 2014 zes kinderkledingstukken met bont onderzoeken. In alle kledingstukken werd formaldehyde aangetroffen, in twee kledingstukken het schadelijke chroom VI, vier kledingstukken bevatten nonylfenol ethoxylaat en in twee kledingstukken werden PAK's aangetroffen. Een aantal kledingstukken overschreden de norm van REACH, een Europese verordening die het chemicaliënbeleid reguleert. Een sneeuwpak van Canada Goose bleek na onderzoek 156 mg/kg formaldehyde te bevatten. Dit gehalte ligt ver boven de Europese norm van de speelgoedrichtlijn (richtlijn 2009/48/EC) die een maximum van 30 mg/kg hanteert.

Italië

LAV, een Italiaanse dierenbeschermingsorganisatie, liet in 2013 en 2014 verschillende kledingstukken met bont voor kinderen onderzoeken. De resultaten van het onderzoek in 2013 waren alarmerend². Een jas van het merk Blumarine sprong er bovenuit, het bont bevatte 7821 mg/kg chroom terwijl de maximum toegestane hoeveelheid volgens een bekend keurmerk voor leer (SG label, een keurmerk van onderzoeksinstituut TÜV Rheinland) voor kinderen 50 mg/kg chroom is.

Uit het vervolgonderzoek in 2014 bleek wederom dat er kinderkleding met bont in de winkels lag dat te hoge concentraties chemicaliën bevatte³. Er werden hoge concentraties chroom III, chroom VI en formaldehyde gevonden, wat het bont giftig en zelfs kankerverwekkend maakt. De resultaten leidden ertoe dat het Italiaanse ministerie van Volksgezondheid drie van de zes onderzochte kledingstukken uit de handel liet nemen. De kledingstukken die uit de handel werden genomen waren van de merken Woolrich, Blumarine baby en Dolce & Gabbana.

Duitsland

Ook de internationale dierenbeschermingsorganisatie Vier Voeters heeft twee opeenvolgende jaren bontproducten laten onderzoeken. In 2010 kocht ze in Duitsland vijftien items met bont die ze liet testen. Ieder bontitem bevatte (te veel) schadelijke chemicaliën. Onder andere formaldehyde, nonylfenol ethoxylaat, PAK's en chloorparaffinen werden in het bont aangetroffen.

In 2011 voerde Vier Voeters een groot onderzoek uit en kocht in zeven verschillende Europese landen 35 producten met bont. Ook uit dit onderzoek bleek dat elk onderzocht bontproduct verschillende normen overschreed. Een meerderheid van de bontproducten was bovendien verontreinigd met gevaarlijke chemicaliën als formaldehyde, PAK's en chloorparaffinen.

1 www.bontvoordieren.nl/wp-content/uploads/2015/12/2015-Anima-gif-DK.pdf

2 www.bontvoordieren.nl/wp-content/uploads/2015/12/2013-LAV-toxic-fur-1-IT.pdf

3 www.bontvoordieren.nl/wp-content/uploads/2015/12/2014-LAV-Toxic-Fur-2-EN.pdf

4 www.bontvoordieren.nl/wp-content/uploads/2015/12/2010-Vier-Voeters-gif-EN.pdf

5 www.bontvoordieren.nl/wp-content/uploads/2015/12/2011-Vier-Voeters-gif-EN.pdf

3 HET ONDERZOEK

Kinderjassen in Nederland

De resultaten van hiervoor genoemde onderzoeken waren voor het BNN/VARA consumentenprogramma Kassa en dierenbeschermingsorganisatie Bont voor Dieren aanleiding om in Nederland een soortgelijk onderzoek uit te voeren. Eind 2015 hebben Kassa en Bont voor Dieren bij verschillende winkels vijf kinderjassen met bontkraag gekocht. Een zesde exemplaar werd op de markt gekocht. De jassen zijn van bekende merken die veel door kinderen worden gedragen. De prijs van de jassen ligt tussen € 40 en € 459,95. De maten van de jassen variëren, de kleinste jas is voor kinderen van 12 maanden oud en de grootste jas voor kinderen van ongeveer tien jaar oud (maat 140).

Het bont aan de kragen is door het Bremer Umweltinstitut onderzocht op de aanwezigheid van giftige stoffen. Het Bremer Umweltinstitut is een Duits onderzoekslaboratorium dat over een periode van meer dan 20 jaar honderden onderzoeken heeft uitgevoerd met betrekking tot milieu. Ze zijn ervaren in het onderzoek naar schadelijke stoffen in bont en hebben dit meerdere keren voor andere organisaties uitgevoerd.

Het Bremer Umweltinstitut heeft de bontkragen onderzocht op de aanwezigheid van schadelijke stoffen, waaronder formaldehyde (methode DIN EN ISO 14184-1: 2011-12) en nonylfenol ethoxylaten (methode: DIN EN ISO 18218-2:2015-11, kwantitatieve bepaling met behulp van GC-MS). Deze stoffen kunnen een gevaar zijn voor de volksgezondheid.

4 JASSEN

1

Merk Canada Goose
Model Baby boys Elijah Jacket
Bont Coyote
Maat 18 maanden (86)
Prijs € 289,95

2

Merk Airforce (uit de winkel)
Model Girl 2-pocket Classic Parka
Bont Wasbeerhond
Maat 10 (140)
Prijs € 199,95

3

Merk Woolrich
Model Girl Parka DF
Bont Wasbeerhond
Maat 8 (128)
Prijs € 459,95

4

Merk Versano Milan
Model Redwood Blauw
Bont Wasbeerhond
Maat 2 (92)
Prijs € 79,99

5

Merk Nickelson
Model Amara jr. Girl
Bont Wasbeerhond
Maat 140
Prijs € 249,00

6

Merk Airforce (van de markt)
Model Baby Jacket
Bont Wasbeerhond
Maat 12 maanden (80)
Prijs € 40,00

5 FORMALDEHYDE

Kankerverwekkend

Formaldehyde is de gangbare naam voor methanal. Wereldwijd wordt er jaarlijks 21 miljoen ton geproduceerd, waarvan rond de 4 miljoen ton uit Europa komt. Formaldehyde wordt voornamelijk gebruikt ter bescherming van landbouwgewassen tegen schimmels en ongedierte. Ook wordt het ingezet als ontsmettingsmiddel voor schepen, ziekenhuizen, opslagruimtes en chemische toiletten. Het komt onder meer voor in plastic, hout, kleding en vloerbedekking. Bij het looien van leer wordt formaldehyde gebruikt, evenals bij het bewerken van bont.

Formaldehyde is een wateroplosbaar, scherpruikend gas. Via de lucht en de huid kan de stof worden opgenomen door het lichaam. Veelvuldige blootstelling aan formaldehyde kan leiden tot allergieverschijnselen en overgevoeligheid, zo concludeerde onder andere het Duitse BfR (Bundesinstitut für Risikobewertung). Dit is een overheidsinstantie die onder andere gaat over product- en voedselveiligheid. In juni 2007 kwam zij met een verklaring waaruit bleek dat, zelfs als textiel een zeer lage concentratie formaldehyde bevat, een allergische reactie niet uit te sluiten is. Formaldehyde kan aantasting van de slijmvliezen veroorzaken, een effect dat kan optreden als men er regelmatig mee in contact komt (zoals via een bontkraag) en er gevoelig voor is. Maar ook als men deze gevoeligheid niet heeft kan deze opgebouwd worden, wat leidt tot allergieën en eczeem.

Het IARC (International Agency for Research on Cancer) plaatste in 2004 formaldehyde in groep I. Dit houdt in dat de stof carcinogeen, oftewel kankerverwekkend is voor de mens. In 2006 classificeerde ook het BfR formaldehyde als kankerverwekkend voor mensen. Sinds de wijziging no. 605/2014 van de CLP (Classification, Labelling and Packaging) verordening (EU) no 1272/2008 valt formaldehyde onder de categorieën C1B en M2 (kankerverwekkend, mutageen en schadelijk voor de voortplanting).

Normen

Er zijn binnen en buiten de Europese Unie diverse richtlijnen, verordeningen en (bindende) adviezen over de toegestane hoeveelheid formaldehyde in producten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen bijvoorbeeld industrieel gebruik of normen specifiek voor kinderen (zoals de speelgoedrichtlijn).

De speelgoedrichtlijn (richtlijn 2009/48/EC) en de Europese standaard EN 71 hanteren een norm van 30 mg/kg formaldehyde voor (onderdelen van) speelgoed gemaakt van textiel.

Het IVN (International Association Natural Textile Industry) heeft als doel het bevorderen van bewustwording omtrent milieuvriendelijk textiel onder consumenten, pers en de kledingindustrie. Wegens de schadelijkheid van formaldehyde hanteert het IVN een norm van maximaal 16 mg/kg voor textiel en voor leer 50 mg/kg.

Het SG-keurmerk van TÜV Rheinland is een privaat Duits keurmerk dat zich specifiek richt op bont en leer. Het hanteert een norm van 100 mg/kg voor bont dat niet in contact komt met de huid, 75 mg/kg voor bont dat wel in contact komt met de huid en 20 mg/kg voor bont dat gedragen wordt door kinderen tot en met 36 maanden.

Oeko-Tex Standard 100 is een test- en certificeringssysteem voor textiel. Het richt zich op het beperken van het gebruik van schadelijke stoffen in relatie tot de gezondheid van de consument. Oeko-Tex Standard 100 houdt voor textiel een norm aan van 300 mg/kg voor stoffen die niet in direct contact met de huid komen, 75 mg/kg voor stoffen die in contact komen met de huid en 16 mg/kg voor baby's. Als een kledingstuk meer dan 120 mg/kg formaldehyde bevat moet er volgens het

‘Warenwetbesluit formaldehyde in textiel’ uit 2001 op het label staan ‘voor eerste gebruik wassen’. Na één wasbeurt mag het kledingstuk niet meer dan 120 mg/kg formaldehyde bevatten.

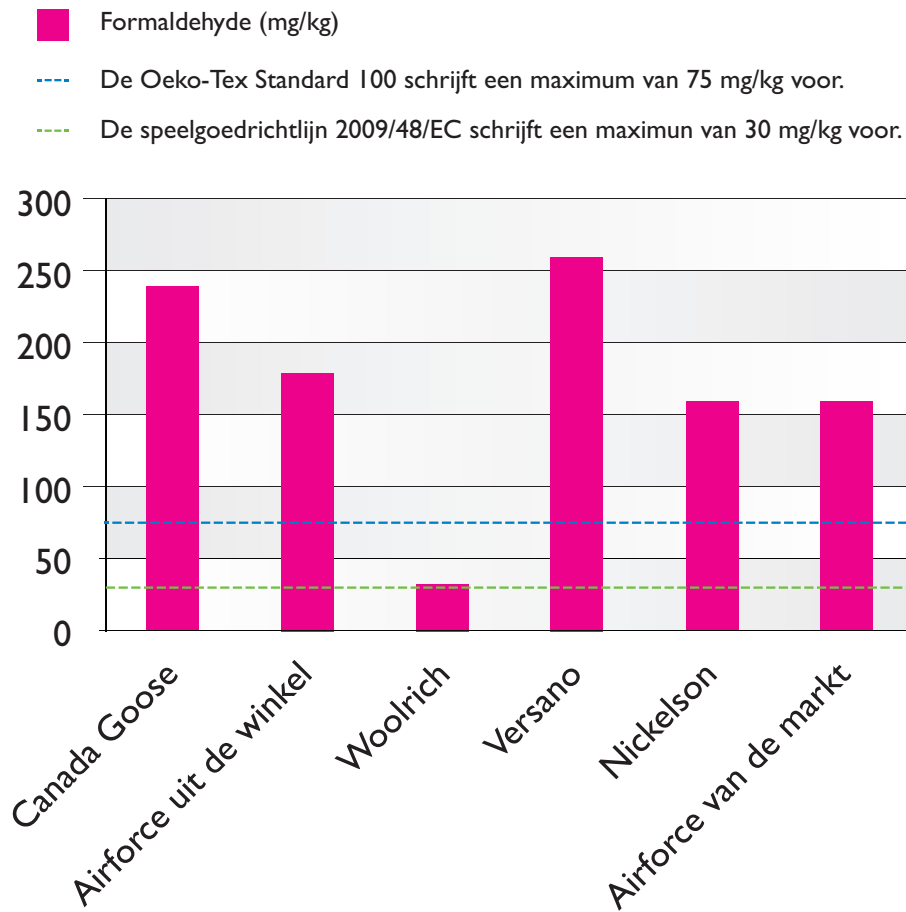
Resultaten

Tijdens de test van de gekochte jassen werd in alle bontkragen formaldehyde aangetroffen. De test wijst uit dat de onderzochte bontkragen grote hoeveelheden formaldehyde bevatten, meestal meer dan de hoeveelheden die verschillende keurmerken en richtlijnen hanteren. Een bontkraag bevatte 33 mg/kg formaldehyde, de overige kragen, (van Versano, Canada Goose, Nickelson, Airforce uit de winkel en Airforce van de markt) tussen de 160-260 mg/kg formaldehyde.

Vijf van de zes onderzochte kragen zaten (ruim) boven de norm van 120 mg/kg van het warenwetbesluit formaldehyde in textiel. Desondanks staat er op geen van de labels dat de kragen voor het eerste gebruik gewassen dienen te worden.

Geen enkele bontkraag voldeed aan de norm van de speelgoedrichtlijn van 30 mg/kg. De meeste onderzochte bontkragen zaten hier zelfs ruim boven.

Alle drie de jassen voor kinderen onder de 36 maanden vielen onder de bontkragen met de hoogste gehaltes (tussen 160 en 260 mg/kg) aan formaldehyde. Behalve de jas van Woolrich voldeed geen van de jassen aan Oeko-Tex standard 100.

6 NONYLFENOL ETHOXYLATEN

Giftig voor de voortplanting

Nonylfenol ethoxylaten zijn organische verbindingen die veelvuldig gebruikt worden als oppervlakactieve stof bij de productie van textiel en wasmiddelen en als ingrediënt van industriële reinigingsmiddelen.

Uit nonylfenol ethoxylaten kan het giftige afbraakproduct nonylfenol ontstaan. Bij industrieel gebruik kan dit via afvalwater in het milieu terecht komen. Nonylfenol is toxisch voor waterorganismen en het werkt hormoonverstorend bij onder andere vissen. Door het lozen van afvalwater komen deze stoffen in de voedselketen terecht en worden bijvoorbeeld regelmatig teruggevonden in moedermelk.

Ethoxylaten worden opgenomen via de huid en komen via het bloed in het lichaam terecht. Ze zijn goed oplosbaar in vet en stapelen zich daar op als de blootstelling voortduurt. De ethoxylaten kunnen vervolgens twintig jaar blijven zitten, waardoor er sprake is van chronische effecten. Ethoxylaten zijn hormoonverstorend en bootsen het vrouwelijk hormoon oestrogeen na, ook na langere tijd.

Volgens de CLP-verordening voor schadelijke stoffen (EG 1272/2008, tabel 3.1) zijn nonylfenol ethoxylaten giftig voor de voortplanting.

Normen

Industrieel gebruik van nonyl- en octylfenol ethoxylaten is niet toegestaan binnen de Europese Unie. De REACH verordening (EG 1907/2006) stelt dat niet meer dan 1000 mg/kg nonylfenol ethoxylaten gebruikt mogen worden als grondstof voor of bij het produceren van textiel of leer.

Sinds 20 juni 2013 staan nonylfenol ethoxylaten op de kandidatenlijst van ECHA (Europees Chemicaliëngentschap) voor zeer zorgwekkende stoffen oftewel SVHC (substances of very high concern). Op deze lijst staan chemische stoffen die voldoen aan de criteria voor gevaar voor mens en milieu zoals vastgesteld door REACH. De fabrikanten of importeurs van producten die meer dan 1000 mg/kg bevatten van een SVHC moeten hun klanten en - op verzoek - consumenten inlichten over de naam van de betrokken SVHC('s) en het veilig gebruik en verwijdering van het artikel.

GOTS (global organic textile standard) is een keurmerk van het samenwerkingsverband van producenten van natuurtextiel (IVN) dat minimale eisen stelt aan milieuvriendelijke en onschadelijke kleding. Zij stelt dat textiel maximaal 20 mg/kg nonylfenol ethoxylaten mag bevatten en leer maximaal 100 mg/kg.

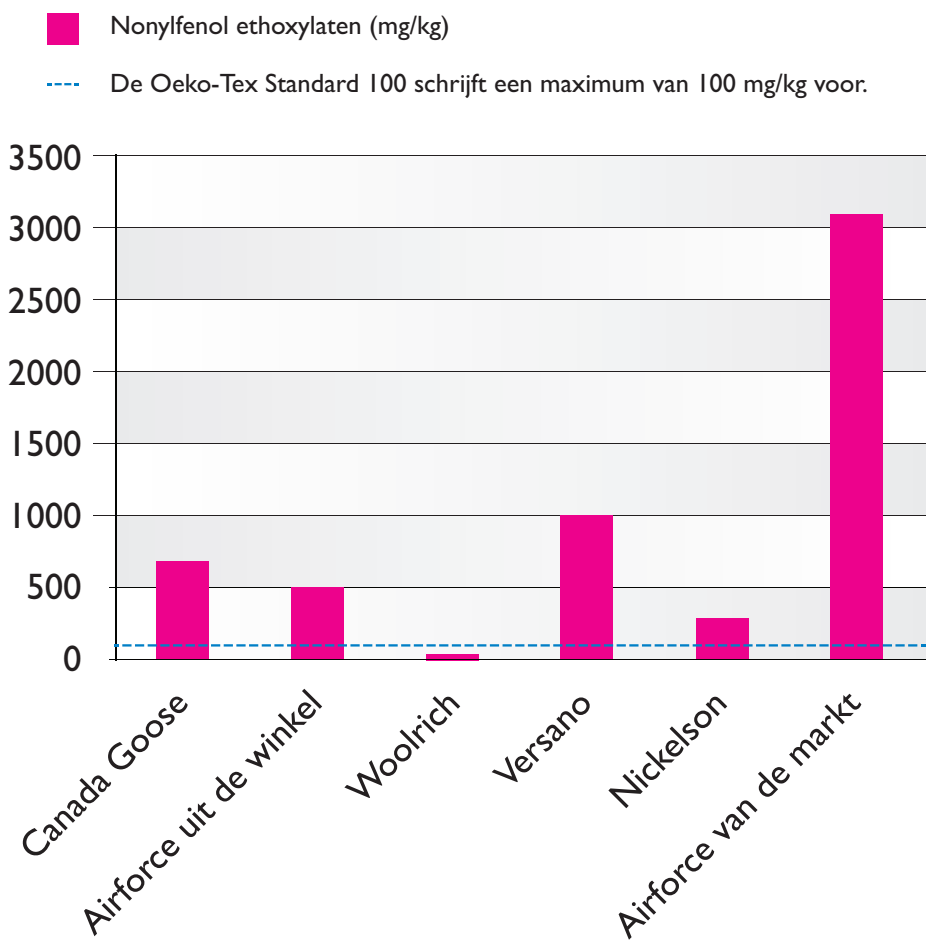
De Oeko-Tex Standard 100 houdt 100 mg/kg nonylfenol ethoxylaten aan. Andere keurmerken zoals Bluesign (keurmerk voor consumenten veiligheid) hanteren de grens van 10 mg/kg. Conclusie is dat er heel veel verschillende keurmerken zijn met verschillende normen. Er is echter nog geen wettelijk keurmerk voor bont met een officiële norm. Echter, het is overduidelijk dat de diverse chemische stoffen de dragers van de bontkragen kunnen schaden.

Resultaten

Alle zes de bontkragen bevatten nonylfenol ethoxylaten. De gemeten concentraties lopen erg uiteen, ze liggen tussen de 44 mg/kg en 3100 mg/kg.

Geen van de onderzochte bontkragen voldeed aan de richtlijnen van IVN voor textiel of GOTS. Slechts één bontkraag voldeed aan de norm gesteld door Oeko-Tex Standard 100 en aan de norm van het IVN voor leer en bont.

De Airforcejas die is gekocht op de markt (voor kinderen van 12 maanden) bevat 3100 mg/kg nonylfenol ethoxylaten. Airforce is dan ook verplicht om op verzoek van klanten aan hen informatie te verstrekken over de aanwezigheid van nonylfenol ethoxylaten.

7 CONCLUSIES & AANBEVELINGEN

Geen garantie veiligheid bontkragen

De onderzoeksresultaten tonen aan dat consumenten er niet op kunnen vertrouwen dat het bont dat in de schappen ligt geen gevaar vormt voor de gezondheid van henzelf of van hun kinderen.

Dit heeft verschillende oorzaken:

- Eenduidige regelgeving over het gebruik van chemische stoffen in bont(kragen) ontbreekt.
- Er zijn in het chemische stoffenbeleid weinig tot geen doelgroepspecifieke normen, bijvoorbeeld voor kinderen of baby's.
- Er is nog niet genoeg bekend over de mate van schadelijkheid van chemische stoffen bij kinderen.
- Producenten voldoen niet aan hun actieve informatieplicht voor de stoffen in hun product en hanteren geen (verplichte) labeling met wasvoorschrift.

Bont voor Dieren en het programma Kassa vragen om de volgende maatregelen aan de Nederlandse regering:

- Verricht nader onderzoek naar de toxiciteit van jassen met een bontkraag.
- Leg de bewijslast voor de aanwezigheid van en gehalte aan schadelijke stoffen in bontkragen bij de producent.
- Ga het gesprek aan met de textielsector teneinde een goede labeling en consumentenvoorlichting te bewerkstelligen.
- Laat de NVWA handhaven op correcte labeling van het gebruik van chemische stoffen in (kinder)kleding.
- Stel eisen aan de bewerking van bont dat geïmporteerd wordt uit landen van buiten de Europese Unie.
- Stel normen voor chemische stoffen in bontkragen en haal de bontkragen die giftig zijn uit de markt.

Meer informatie: bontvoordieren.nl / info@bontvoordieren.nl / 020 676 6600

 facebook.com/bontvoordieren twitter.com/bontvoordieren

